

DUA & FÆLLES- SKABER

PIA QUIST &
KRISTIN VEEL

I 2017 redigerede Pia Quist og Kristin Veel (begge årgang 2011-2016) et temanummer af Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling, der samlede femten forskellige vinkler på TV-fænomenet SKAM.

I sensommeren 2016, netop som vi stoppede i DUA efter fem fantastiske år, opdagede vi et nyt fællesskab online, nemlig fanfællesskabet omkring TV-fænomenet SKAM. Fra hvert vores faglige sted var vi blevet opmærksomme på den norske serie som et interessant case-studie for forskning, vi hver især sad med inden for henholdsvis sprogforskning og kulturstudier. For Pia var det interessant at se, hvordan norsk og det særegne sprog, som unge teenagere bruger i kraft af TV-serien fik udbredelse. For Kristin var den måde, hvorpå serien lod sit narrativ forme af de digitale platforme, et studie værd.

SKAM var på mange områder banebrydende som TV-fænomen. Ved at integrere flere medieplatforme, TV, web og sociale medier, i fortællingen om unge gymnasieelever i Oslo, blev seerne til aktive brugere og også medskabere. Serien blev produceret af den norske public service-kanal NRK. Den løb over fire sæsoner i perioden 2015-2017, hvor dens popularitet slog rekorder i hele Skandinavien - SKAM var på det tidspunkt det mest streamede program på DR nogensinde. Den blev også hurtigt et globalt fænomen med følgere i lande som Kina, Korea og Italien. Producenternes intenderede målgruppe var

egentlig piger i teenagealderen, men serien fik en stor fanskare langt derudover. Bertel Haarder erklærede sig som SKAM-fan, for nu at nævne et eksempel på en fan, som NRK formentlig ikke havde forudset. Og altså også to DUAister, der på det tidspunkt allerede var for gamle til at fortsætte i Det Unge Akademi.

SKAMs store popularitet skubbede uforudset til en række grænser, for eksempel ophavsretlige, hvorfor der opstod juridiske diskussioner om statsfinansieret TV på tværs af medieplatforme. Men også i seriens fremstillinger af det urbane ungdomsliv, af homoseksualitet, af skam og skyld med mere var serien banebrydende. Det stod derfor hurtigt klart for os, at her var tale om et fænomen, der ikke fyldestgørende kunne betragtes fra kultur- og sprogforskernes positioner alene. Der måtte en langt bredere tværfaglig indsats til, hvorfor vi begyndte at se muligheden for at lave et temanummer af et tidsskrift, der med SKAM som omdrejningspunkt kunne samle en række forskellige videnskabelige perspektiver.

Heldigvis var redaktøren af Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling, Nanna Kann Rasmussen, lige så fascineret som os, og vi fik på kort tid sendt et åbent call ud, organiseret et lille seminar for interesserede bidragsydere og sat en redaktionsproces i gang.

Interessen var stor og vi måtte gøre temanummeret til et dobbeltnummer med ikke færre end femten forskellige vinkler på serien fra mindst lige så mange faglige og teoretiske ståsteder. Vores egne perspektiver fik følgeskab af autoetnografiske, juridiske, kulturpolitiske, queerteoretiske, urbanitetsteoretiske, medievidenskabelige og musikvidenskabelige perspektiver, for blot at nævne nogle. Herigennem fik vi udvidet vores blik for de mange videnskabelige perspektiver, som det er muligt at anlægge på serien, og det blev for alvor tydeligt, hvor mange fagdiscipliner SKAM havde talt ind i. Undervejs i arbejdet med tidsskriftet bidrog vi også med en artikel til en antologi redigeret af to britiske medieforskere om "The Scandinavian Invasion: The Nordic Noir Phenomenon and Beyond". SKAM var nemlig på det tidspunkt blevet populært og berygtet i flere europæiske lande for sine nye måder at bruge medier på, og der var også uden for Skandinavien et stigende behov for forskerperspektiver på fænomenet.

“For os begge står hele processen, særligt i forbindelse med temanummeret, stadig som et eksemplarisk tværvidenskabeligt samarbejde.”

Vores arbejde med SKAM kulminerede med et lanceringsarrangement i februar 2018 på Schæffergården, støttet af Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde, hvor udvalgte bidragsydere præsenterede deres artikler og gik i dialog med hinanden og publikum. For os begge står hele processen, særligt i forbindelse med temanummeret, stadig som et eksemplarisk tværvidenskabeligt samarbejde, som illustrerer, hvad det er muligt at generere af viden om et fænomen ved at sætte det under lup fra en række forskellige videnskabelige vinkler.

Som helhed viser temanummeret en forståelse af SKAM som kulturelt fænomen, som det ikke ville være muligt for én forsker fra én fagdisciplin at opnå alene. Det viser kompleksiteten af det fænomen, der undersøges, men samtidig belyser det også, hvordan det fælles studieobjekt er med til at skubbe til fagdisciplinerne og nedbryde eksisterende skel. På den måde blev temanummeret et værdigt punktum for vores arbejde i DUA, som i høj grad også havde haft fokus på den tværvidenskabelige samtale i et forum, hvor nye ideer kan opstå og tillade sig at flagre, inden de sætter sig, og på den måde måske have bedre vækstbetingelser end inden for de mere snævre fagdiscipliner. Udfordringen med tværvidenskabelige samarbejder er ofte, at de kræver en større indsats, og at der i en presset forskerdagligdag ikke altid er tid til at give sig selv dette frirum. Men for os begge er såvel vores engagement i DUA som i temanummeret (som indirekte er et resultat af, at vi har mødt hinanden gennem DUA) et slående bevis på værdien af det mulighedsrum, som det tværvidenskabelige samarbejde kan tilvejebringe.

VIL DU LÆSE MERE

Kann-Rasmussen, Nanna, Pia Quist og Kristin Veel (red.), Temanummer om SKAM, Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling 6, no.2/3 (2017), <https://tidsskrift.dk/ntik/article/view/98983>

Kann-Rasmussen, Nanna, Pia Quist og Kristin Veel, "From the Inside Out: Collective Perspectives on the Sensation of SKAM." I *The Scandinavian Invasion: The Nordic Noir Phenomenon and Beyond*, red. Richard McCulloch og William Proctor. Oxford: Peter Lang, 2021.